

DELA BORISLAVA PEKIĆA U 13 KNJIGA

VREME ČUDA
HODOČAŠĆE ARSENIJA NJEGOVANA
USPENJE I SUNOV RAT IKARA GUBELKIJANA / ODBRANA I
POSLEDNJI DANI
KAKO UPOKOJITI VAMPIRA
ZLATNO RUNO I–VII
U TRAGANJU ZA ZLATNIM RUNOM I–III
BESNILO
ATLANTIDA
1999
RAĐANJE ATLANTIDE
NOVI JERUSALIM
GRADITELJI
DRAME I–II

PEKIĆ

VREME ČUDA

■ Laguna ■

DELA BORISLAVA PEKIĆA U 13 KNJIGA
Knjiga 1

Copyright © 1965, Borislav Pekić
Copyright © 2012 ovog izdanja, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Mojim mrtvim drugovima
Radoslavu Pavloviću
Đorđu Milinkoviću
Prvoslavu Jovanoviću

„Svemu ima vreme, i svakom poslu pod nebom ima vreme. Ima vreme kad se rađa, i vreme kad se umire; vreme kad se razvaljuje, i vreme kad se gradi; vreme plaču i vreme smehu; vreme kad se teče, i vreme kad se gubi; vreme kad se čuti, i vreme kad se govori; vreme kad se ljubi, i vreme kad se mrzi; vreme ratu i vreme miru. Naraštaj jedan odlazi, drugi dolazi, a zemlja stoji uvek. Vetar ide na jug i obrće se na sever: ide jednako obrćući se, i u obrtanju svom vraća se. Sve reke teku u more, a more se ne prepunja; odakle teku reke, onamo se i vraćaju da opet teku. Što je bilo, to će biti, što se činilo, to će se činiti, i nema ništa novo pod suncem.“

(KNJIGA PROPOVEDNIKOVA, GL. 1, 3)

Sadržaj

Blaga vest 11

VREME ČUDA

Čudo u Kani 17

Čudo u Jabnelu 31

Čudo u Jerusalimu 93

Čudo u Siloamu 110

Čudo u Gadari 122

Čudo u Magdali. 143

Čudo u Vitaniji 193

VREME UMIRANJA

Smrt na Hinomu 263

Smrt na Moriji 349

Smrt na Gavati 366

Smrt na Golgoti. 387

O autoru 403

Blaga vest

U početku stvori Bog nebo i zemlju. I reče Bog: neka bude svetlost. I bi svetlost.

I bi večer, i bi jutro. I bi svet. Dan prvi.

I stvori Bog čoveka po svom obličju, po obličju božjem stvori muško i žensko.

I bi večer, i bi jutro. I bi čovek. Dan šesti.

A prvi čovek počini prvi greh i bi izgnan iz raja, božjeg zabrana posadenog u Edenu, na istoku.

I rodi Kaina i Avelja. A Kain zakla Avelja u polju. I bi večer, i bi jutro. I bi zločin. Dan ko zna koji.

Bog mu u naknadu i za utehu darova Sita. Situ se rodi Enos. Tada se pod šatorima poče prizivati ime Gospodnje.

I potraja Enos devedeset leta i umre, a potomak njegov Noje ben Lameh potraja devet puta devedeset leta i umre, ostavljajući plemenu u nasleđe spomen koji je upozoravao na četrdesetodnevni potop i tri sina nejednake kože: Sima, Hama i Jafeta.

I bi večer, i bi jutro. I bi kazna. Dan ko zna koji.

A izdanak blagoslovenog Simovog uda, imućni govedar Avram ben Tara, Avram Avinu, Avram Praotac naroda, gredući

iz Ura haldejskog u Hanan, opet ču zaboravljen glas Adamovog Boga: „Idi iz zemlje svoje i roda svojega, i iz doma oca svojega u zemlju koju ću ti ja pokazati. I učiniću od tebe veliki narod.“ Avram posluša i pohita da na brdu Moriji sklopi večan savez sa Bogom.

I bi veče, i bi jutro. I bi Zavet. Dan ko zna koji.

U Hananu rodi Avinu Isaka, oca naroda Ivrim. A Isak začē rutavog Isava, koji je otac Edomu, i Jakova, koga će krstiti Izrailj. A Jakov rodi, koje od žena, koje od inoča: Ruvima, Simeona, Levija, Judu, Isahara, Zevulona, Venijamina, Dana, Gada, Neftalima, Asira i zlehudnog Josifa, koji braću povede u provinciju Gošen, zemlje Kema, njih dvanaestoricu rodonačelnika dvanaest izrailjskih plemena. To je vreme prvog ropstva. A kad se građahu kulučarski gradovi Pitom i Ramzes, rodi se u Levijevom klanu Mojsije ben Avram, koji vođen zadimljenim stubom – bogom Avramovim, bogom Isakovim i bogom Jakovljevim – izvede svoj narod iz misirskog sužanjstva, u dane koji su još i dani Izlaska. I njemu, Zakonoprincu, reče taj Bog munjonosnim glasom: „Ja sam onaj koji jeste, koji je bio, i koji će biti. Ja sam Gospod bog tvoj, i nemoj imati drugih bogova osim mene!“ Nevidljiv i bezobličan Bog goreo je u jednom žednom kupinovom grmu sred Horiva, ali pošto gorući nije sagorevao, nije moglo biti nikakve sumnje u njegovu svetu Reč, ni u njegovu moć da joj pribavi poštovanje izabranog naroda.

I bi veče, i bi jutro. I bi Zakon. Dan ko zna koji.

A kada se, uz delotvornu pomoć nebeskih žaba, vašaka i skakavaca, Izrailjci najzad odvažiše da otpočnu prvo od svojih zlehudih potucanja za Domom, i kada se nepoverljivi zaustaviše da ga osmotre, ispe se Mojsije u nevidljivom društvu Gospoda na vis Navav, i gle: zemlja pred narodom Ivrim i mrtvim zakonoprimečevim očima beše Hanan, Zemlja obećana.

Između rđastih pešteri Idumeje i sure aramske visoravni, između mlitavog sliva Jordana i Sredozemlja, od sedmolikog, gustog i niskog neba do grbavog tla žutih gajeva, žutih peščara i žutih oranica, prostire se leno Ereka Jisrael, koji je Jahve dao u pritežanje svom narodu-mezimcu. Zašto je odabrao baš pleme Ivrim da na njemu iskali svoju previšnju naklonost, to ni ono ne može da objasni, a nevolje koje su ga od tada sledile kud god bi krenulo kao da svedoče da su najmoćniji prijatelji mahom i najzlonosniji. Izveden iz Nojevog nakota, bačen u misirsko ropstvo pa iz njega izvađen kao što se sirov loj baca na vatru da omekša, Izrailj bi poslat u Hanan s nedvosmislenim obećanjem da će, pošto ga pokori, u toj zemlji naći svoj mir.

Nije ga našao.

I razvejan bi na četiri strane sveta kao neuništivi pepeo neke prastare uzor-legende o stradanju, legende čije epizode još nisu izređane i čiji kraj još nije zamišljen.

Izrailj, srećom, ne beše osuđen na doživotnu patnju. Proroci, gnevni tumači bogova, prorekoše mu bolju sudbinu: –Čuj, Izrailju – govorahu oni. – Bog ti je darovao Avramovo posvojče Mojsija da te izbavi iz ropstva tela, daće ti i sina svog jedinorodnoga da te izbavi iz greha, jarma duše. I neće to biti jedan od prevarenih spasitelja, koje imaju u svim vremenima svi narodi. Njegovo carstvo neće biti od ovog, nego od onog sveta, i u ruci neće držati mač, već grančicu maslinovu!

Mora biti da Izrailjci, razmaženi božjim milodarima, nisu mnogo držali do pukih obećanja, i da su, mlateći se u međuvremenu s neverničkim susedima, zahtevali nešto pouzdano, neki telesno neopozivi znak nebeske brige.

I stoga im, poučen od Gospoda, kaza prorok Isaije: „Slušaj sada, dome Davidov, malo li vam je što dosađujete ljudima, nego dojadiste i Bogu mojemu. Zato će vam Gospod dati znak: eto, devojka će zatrudneti i roditi sina Emanuila.“

I još kaza prorok Isaije: „Prezren će biti i odbačen među ljudima, bolnik i vičan bolestima, i kao neko od koga svako zaklanja lice, prezren da ga nizašta nećemo uzimati. A on će bolesti naše poneti, i nemoći naše uzeti na sebe, a mi ćemo misliti da je ranjen i da ga Bog bije i kinji. Ali on će biti ranjen za naše prestupe, i bijen za naša bezakonja; kazna na njemu biće našeg mira radi, i njegovom ranom mi ćemo se isceliti.“

A Izrailj je gojne žrtve žrtvovao, skupocene paljenice palio, propisane molitve molio, sve u očekivanju tog neuporedivog izbavitelja, koga je Jovan Krstitelj u Enonu blizu Salima najavljivao govoreći: „Pripravite put Gospodu i poravnajte staze njegove!“

I gle, Pismo se zbi.

Za vlade cezara Oktavijana Avgusta, On dođe.

Ovo je pripovest o Njemu, Njegovom učenju i učenicima, Njegovim čudima i Njegovom stradanju. Ovo je pripovest o tome kako se rađalo Njegovo Novo carstvo nad carstvima.

I bi večer, i bi jutro. I bi Jošua ben Josif, Isus Nazarećanin, Spasitelj sveta.

Dan ko zna koji, dan svaki.

VREME ČUDA

„A Jovan, čuvši u tamnici dela Hristova, posla dvojicu učenika svojih i reče mu: jesi li ti onaj koji će doći ili drugog da čekamo? A Isus odgovarajući reče im: idite i kažite Jovanu što čujete i vidite – slepi gledaju, hromi hode, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju i siromašnima se propoveda jevanđelje. I blago onome koji se ne sablazni o mene.“

(JEVANĐELJE PO MATEJU, GL. 11)

Čudo u Kani

„Reče im Isus: napunite sudove vodom. I napuniše ih do vrha. I reče im: zahvatite sad i nosite kumu. I odnesoše. A kad okusi kum vino koje je postalo od vode, ne znajući otkuda je, zovnu ženika i reče mu: svaki čovek najpre dobro vino iznosi, a kad se opiju onda rđavo, a ti si dobro vino sačuvao do sada. Ovo učini Isus početak čuda u Kani galilejskoj, i pokaza slavu svoju, i učenici njegovi verovahu mu.“

(JEVANĐELJE PO JOVANU, GL. 2)

Od Simona Joninog, po volji božjoj Petra, apostola i sluge gospoda našeg Isusa Hrista, saborna poslanica vladikama, arhiđakonima, đakonima i starešinama svih koji su primili s nama jednu i jedinu pravu veru – Jevrejima, Rimljanima, Korinćanima, Efescima, Galatima, Filibljanima, Kološanima, Solunjanima, kao i onima koji su došljaci: blagodet vam i mir od Boga oca našeg i gospoda Isusa Hrista.

I da vas ovaj amanet nađe gde ste, podašna a ne drvena srca, vapijuće a ne presite duše, i uha raskriljenog za reč istine.

Ovo, dakle, starešinama hrišćanskih zajednica saopštava Simon Petar, sin Jonin iz Vitsaide genizaretske, koga Spasitelj prozva Kifom i skameni u tvrdu stenu na kojoj sazida Crkvu svoju. U slavu Oca, i Sina, i svetog Duha. Amin.

Molite me da vas obidem, vapijete za mnom jer sam vam neophodan; Korintu neophodan i Solunu neophodan, preko potreban Jerusalmu, nenadoknativ Atini, i Rim neznabožacki da ne može bez mene.

Pritvorice! bogohulnici! licemeri! ne naučiste li do sada da ništa nije neophodno do vera, i ništa nezamenljivo do vera. Ni veronauk, ni veroučitelji, ni Vjeruju, ni vernici. Samo vera.

I smerate li da mi rečete da ne znate gde sam, da ne znate da trunem u rimskom zatvoru, i da će me sutra u zoru razapeti na krst sa koga već uveliko spada meso vaše braće u Hristu? Pritvorice! bogohulnici! licemeri!

Ali šta je Petru do vas kad vama nije do vere; kada jedva čekate da se, pošto *Urbi et Orbi* bude oglašen moj treći ropac, kao pošast strovalite na nasleđe Gospodnje, deleći ono što je izdeljano nedeljivo, rastržući ono što je darovano neraskidivo, rasturajući ono što je pruženo nerasturivo.

Kada nijedan vernik ni glavlar blagočastive zajednice hrišćana nije ubeden da je samo Petrova žrtva – evo je zovem bogougodnom hrabrošću za prestup – u onoj izdajničkoj noći, izbodenoj s jednim poljupcem i tri šiljasta krika prvosvešteničkog petla, sačuvala našu veru, i da je samo Petar, taj kamen temeljac Crkve, sposoban da satire ljude, bio kadar i da *in continuo* sačuva sve što je u njima bilo vredno i verno, a što bi oni, da su duže poživeli, neizostavno obezvredili i izneverili.

Šta je meni do vas, premila braćo u Hristu, kada više ne mogu da uživam vašu privrženost, čak i da me ona priziva u nečijem još uvek odanom srcu, koje ne sme slobodno da kuca, jer nema mene da te otkucaje vo vjeki vjekova zakucam u dane

što idu, nema mene da kao posvećeno zvono gromko, ispolinski otkucam ne jako kuckanje vaših kolebljivih srdaca o vrata istinskog života, nema jedinog koji je umeo da ustavi prirodu, govoreći: sad je dosta, sad stani, natrag u svoju neljudsku ograničenost, u svoju bezdušnu ništavost.

Nego će svi ti nezaustavljivi otkucaji, pošto budu otkucani, sejući među vama i vašim najmilijima strah, patnju i mučenički kraj, biti kao čavli prokletstva prikucani na moja leđa.

Šta je meni do vas, braćo moja u Hristu, kada se primakao čas da se samoživio pitam jesam li bio u pravu, a u mojoj ćeliji, u kojoj i dan baca strelastu senku krsta, nema ko da mi odgovori:

Kada sam nesiguran hoću li biti svetitelj ili prokaženik u snovima, knjigama i ustima ljudi koji dolaze (kamo da posle nas niko ne dolazi!) da lome, skrnave, beščaste svoje mrtve idole, a njihovi sinovi da im razlupano komađe sakupljaju po zapećcima, da bi pred njihovim obnovljenim sjajem opet metanisali.

Šta je meni do vas, braćo moja u Hristu, kada je moja mistrija – uzaman vaše pohvale i pokude, apoteoze i anateme – ozidala svet u kome bih voleo da živim ne kao graditelj, već kao korisnik; podanik, ne vladar; genizaretski ribar, ne rimski svetac.

I kada, pošto je smrt izbrisala sve ružne pojedinosti, izravnala sve nehatne hrapavosti i rogobatne neobljne njegove, stojim sam pred kolosalnim konturama svog dela:

Crkva i njen neimar, jedno prema drugom, jedno za drugo, i jedno u drugom.

A vi se, čujem, jadate da je mnogo naše vrle braće stradalo zbog Petrove revnosne žurbe s kojom je vršio naloge svog Boga; za vas je nekoliko hiljada hrišćana vrednije od hrišćanstva, nekoliko tuceta slučajnih crkvenjaka važnije od Svete crkve?

Zaista vam kažem, kada pod zaštitničkim svodovima te Crkve bude pojana hvala Gospodu, nijedan se od vas neće

spomenuti zidara, tesara, ikonorezaca i rezbara koji su izginuli gradeći je.

I nijedan zapaljeni Zaharije, nijedan smoždjeni Nahor, zasužnjeni Jonas, raščepljeni Jošua, o mošnice pred gradskom karaulom izvešani Jafet neće me pozvati na odgovornost. Ko će od tih hrišćana danih u prinos Bogu zahtevati od mene obračun svojih muka? E, da li mrtve možemo optuživati pre Poslednjeg suda? Sada, možemo li?

I da li bi se narod izrailjski izbavio iz Misira da Bog ne posla žeđ, glad i pomor da mu pomognu; a žeđ, glad i pomor jesu li blagodeti?

A kako bi postali Moavci i Amonci da Lotove kćeri ne legoše da se nose sa ocem svojim? Rodoskvrnuće, vrlina li je?

Da li bi velepoštovani patrijarh Jakov bio praotac Izrailju da nije, obložen jarećim kožicama, i tako nalik Isavu, izmamio od obnevidelog Isaka blagoslov, koji je bio namenjen njegovom rutavom ali prvorođenom bratu? A laž, istinita li je?

Kako su u Sodomi i u Gomori mogli biti razlučeni krivi od nevinih da bi se grešnici spalili a nedužni blagoslovili rajskom hladovinom? Nepravda, dobra li je?

I zar iz prvorodnog greha ne nastaje ovaj svet, iz jabuke edenske isceđen kao kap gorčine, a sada presladak svima živima? Greh, nevin li je?

A ko danas okrivljuje Mojsija, kćeri Lotove, Jakova, Adama ili Boga našeg živog što su se poslužili alatkama greha da bi sam greh bio iskorenjen?

Tada, smete li pljuvati na Petra?

Jer, evo, Petar vam pored Crkve prepušta i naoštren mač, kojim ćete je štititi od bezverja, jeresi, raskolništva i malodušnosti. I kao što nam je naš preblagi Spasitelj ostavio zavet da širimo jevanđelje među svim narodima, tako i ja, baštinik njegove vlasti na zemlji, zaveštavam svim poglavarima crkava,

a ponajpre rimskom biskupu i onima što će do posletka sedati na Petrovu stolicu, ovaj amanet.

I neće to biti Spasiteljeva beseda, jer reči imaju dejstvo srazmerno onome ko ih izgovara, i onome ko ih sluša, a šta sam ja prema zlatoustom Sinu božjem, i vi prema njegovim zlatouhim sledbenicima?

I neće to biti čudo što ga činjaše drešeći jezike mutavcima, sebe vraćajući lude, ili vaskrsavajući mrtvace; jer, raspetljavajući zapetljane jezike šta ćete dobiti do gomilu brbljivaca, dakle, izdajnika; na noge dižući sakate šta ćete dobiti do gomilu brzonogih, dakle, gonilaca; bezokima darujući vid, ništa do gomilu radoznalaca, dakle, uhoda; oživljavajući mrce dobićete samo još više grešnika, dakle, neprijatelja. Okanite se takvih čuda, braćo moja u Hristu!

Jer su ovakva čuda obraćala samo one na kojima su se vršila, a posmatrače ostavljahu prepadnute od Boga, umesto da u njega budu uvereni.

Zato vam vaš brižni pastir Petar zaveštava jedno naročito čudo koje, dok se pred našim očima zbivalo, nije obećavalo bogzna šta, ali ubrzo sumnja morade da odstupi pred izvesnošću da od njegove čarolije nema odbrane, i da je pred njim svako bezverje bespomoćno.

To je čudo u Kani galilejskoj. A ovo čudo zbilo se ovako:

U treći dan od mog pristupanja Gospodu beše žega velika, te hladasmo tabane u Genizaretu, u rasejanom očekivanju da se što dogodi, e da bi prekratili vreme posvećeno učenju i tumačenju njegovih beseda.

Jer smo mi bili njegovi prvi učenici, i mada do ovog popodneva ne besmo naučili ništa osobito do da se uklanjamo ispred neobuzdanih irodovaca, fariseja i sadukeja, osećali smo se počastvovani što smo, golaći inače, među tolikim uglednim Izrailjcima bili izabrani da propovedamo jevanđelje o carstvu božjem.

A behu izabrani, osim mene i moga brata Andrije, još: Juda ben Simon, prozvan Iskariotski, neka mu ime skotsko bude zatrto do kraja vremena, jer prodade Gospoda našeg za tri-deset srebrnika sveštentičkim glavarima da ga razapnu (mada govoraše da je to pisano, i da što je pisano do poslednjeg slova mora biti izvršeno da bi se svet spasao od greha, što je istina, ali je istina i da ne pisaše ko da to učini, nego svačijoj duši beše ostavljeno da bira, pa mi odabrasmo život, vernost i ljubav, a on uze na se smrt, izdaju i mržnju), zatim Filip, perač mrtvih rodod iz Vitsaide, Zavedejevi sinovi-bliznaci iz Kapernauma, koje Učitelj prozva Voanerges (koje znači sinovi munje) iz poštovanja prema sličnosti njihovih šaka s letnjim gromovima, i neki Natanailo iz Kane galilejske.

A ovaj nam se pridruži iz puke radoznalosti: mišljaše, naime, da iz Spasiteljevog Nazareta, poznatog po kurvarluku, ne može ništa dobro izaći, pa pristupi da se uveri.

Ali, tako je sam Natanailo zborio, a drugi, manje udivljeni njegovom brigom za narodni moral, da traži novo društvo, jer mu staro beše razapeto na krstovima od Rame do Hebrona.

Beše Natanailo, dakle, razbojnik.

Ali ja vam kažem, blagorodne starešine zajednica, da su ti krstovi, što se tiče nacrtu, građe i izrade, ovi isti rimski krstovi s kojih vise krvavi ostaci naše braće. Jer su krstovi stari, ali su nove krstonoše: i grešnike su odmenili pravednici.

Zato, izjednačeni u bolu, razlučeni u spomenu što ga ostavljaju, izjednačeni u ishodu a razdvojeni u razlozima svojih muka, vise na krstovima pravednici pored grešnika, razbojnici između svetaca i zločinci između čednih.

I nema reči između njih: niti će krivac moliti nevinog da ga zastupa, niti će se nevinu setiti krivca da ga uzme u zaštitu.

Jer se neće više ponoviti da krivac reče nevinom: opomeni me se kad dođeš u carstvo svoje!